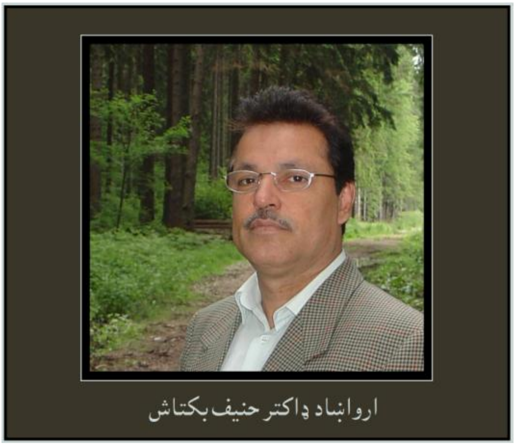

اروانباد ډاکتر حنیف بکتاش د پښتو ادب نوښتګر، انځورګر او پر ښکلا مین شاعر

زموږ په ادب پالونکي هیواد کې د پېړیو پېړیو راهیسې مخکښو، نامتو او لویو لیکوالو، ادبي او فرهنګي شخصیتونو او شاعرانو د نوښتګرو اندونو، پوهې، قلم، ادب او علم په وسیله د هیواد د عیني او ریښتیني حوادثو او پېښو په اړه داسې لیکنې او څېړنې کړې دي، چې د دوی مقام د سیاست او ادب په تاریخ کې څرګند او د درناوي وړ ځای لري . دغو اتلانو هم د تورې او هم د قلم په وسیله د عمل په ډګر کې د خپلو ادبي او فرهنګي هلو ځلو تر څنګ د هیواد د خپلواکۍ، آزادۍ او دموکراسۍ په ګټلو کې فعاله ونډه تر سره کړې ده . له امیر کروړجهان پهلوان نه نیولې تر شیرشاه سوري، بایزید روښان، خوشحال خان خټک، میرویس نیکه او لوی احمدشاه بابا پورې ټول د تورې او قلم، پوهې اوتدبیر اتلان تیر شوي دي . دوی ټولو هڅه کړې ده چې هیواد د ناپوهې، ناداني، فقر، ظلم، خپلمخی (استبداد)، زور واکی او فساد د منګلو څخه وژغوري .

زموږ د هیواد زیاترو لیکوالو، ادیبانو او شاعرانو د خپل توان او استعداد سره سم د ټولنې ستونزې، خپګان، نهیلې، عیني پېښې، حوادث په ډیر واقعبینانه توګه د شخصي ملاحظاتو او تعصباتو او احساساتو نه پرته لیکلي دي، چې د دوی دا ارزشتمن

کار زموږ د هیواد اوسني او راتلونکو نسلونو ته یو لوی علمي ، سیاسي، ملي، ادبي او فرهنګي خدمت ګڼل کیږي . زموږ د هیواد زیاترو لیکوالو او شاعرانو، ادیبانو او فرهنګیانو د پښتو معاصر ادب په تاریخ کې د ډیرو سترو اثارو او شعري ارزښتونو د هستونو څښتنان دي، چې زموږ اوسني او راتلونکي نسلونه ته د میراث په توګه دا اثار یوه ستره شتمني او پانګه ده . دا اثار هم معنوي ارزښت لري او هم شعري او ادبي جوهر لري .

یو له دغو لیکوالو او شاعرانو له ډلې څخه ، سیاست پوه، تاریخ پوه، ادب پوه، ژمن، وتلې، شاعر ارواښاد ډاکتر حنیف بکتاش دی، چې د خپل قلم، اندو پوهې له لارې یې زموږ د پښتو ادب ګلبڼ ښیرازه، سمسور، او رنګین ساتلې دی .

ډاکتر حنیف بکتاش زموږ په هیواد کې یو پیژندل شوی ،مخور لیکوال او شاعر و، چې په (۱۳۴۱) لمریز کال کې د (وردګ) ولایت په میدان ښار کې زیږدلی دی . ده خپلې لومړنې زده کړې په مزارشریف، میدان ښار، قندهار، هلمند او نورې زده کړې یې د کابل د حبیبې په لیسه کې پای ته رسولي دي . وروسته یې په مسکو کې د نړی په معاصر تاریخ کې د ډاکتری دیپلوم تر لاسه کړې دی .

د یادونې وړ ګڼم که چیرې د ده شعرونه په غور سره ولولو، نو دا څرګندیږي چې دی د ځانګړي هنري، ادبي او علمي سبک خاوند شخصیت و ، او د ده شعرونه د ده د شاعرانه او هنري تخیل، څپانده، روښانه او نوښتګر فکر او آزموینې زیږنده دي .

- ښاغلي اکادمیسین سلیمان لایق چې زموږ د هیواد یو وتلې، نامتو او انقلابي لیکوال، شاعر او ادیب دی، د ارواښاد ډاکتر حنیف بکتاش د هغې ټولګې په تړاو چې په نامه دې (کله چې لمر دخدای آیتونه لولي) یادیږي داسې لیکلي دي :

((.... د هنرمن سبک ځانګړی او د ده په ذات پورې تړلی وي . زما خپل نظر دا دی چې په شاعرانو کې د سبکونو توپیر کټ مټ هغسې دی لکه چې د دوی په بڼو ، آوازونو او د ژوند په ځانګړیو تګ توګو کې لیدل کیږي . د (لون ګیزس) دغه وجیزه د سبک په پیژندنه کې ډېره ژوره ده چې وایي : ((د هر چا سبک پخپله هغه شخص دی .

همدا راز د بکتاش سبک یواځې په ده پورې ځانګړی دی کوم چې په دې سریځه کې په بشپړ ډول معرفی شوی دی ...))
او په بل ځای کې وایي :
((.... د بکتاش د دغې ټولګې زیاتره شعرونه شکلاییزو ځانګړونو، انساني مفکورو او د وطن مینې ته ځانګړې شوي دي . او د ده لوی کمال دا دی چې دی په خپلو هستونو کې تغزلي ښکلا او رزمي هیجان داسې سره اوبي چې د یوه پاخه شاعر پر زیږیدو شاهدي وایي .
بکتاش په شعر کې د تجدد او نوښت یو جدي پلوی دی . د شعر په دې دفتر کې د دودیز و شعرونو په نسبت نوي شعرونه هم د کیفیت او هم د کمیت ارجحیت لري . دی حتی په دودیزو تغزلي هستونو کې غزل، څلوریځې او د هغوی په نورو ډولونو کې د کلاسیکانو له منل شویو شعري کلمو څخه لکه : د وروځو توره، د بڼو غشي، د مخ سپوږمۍ، زاهد، محتسب، خرابات، رند، او نورونه کار نه اخلي او حتی هغه ترکیبونه، مصطلحات او مقولې نه کاروي چې دودیز شعر دخیالونو د انځورونو په جوړولو کې پیړی د ښکلا د نندارینې لپاره کارول شوي دي لکه : د زلفو ماران، مرې سترګې، د نقطې غوندې تنګه خوله او د ویښته غوندې نرې ملا د ښځې لپاره منفي صفات چې په دودیز شعر کې یې نمونې کمې نه دي لکه : لولی، هرجایي، بیوفا، دروغجنه، مکاره، کوډګره، او غولونکې پخپل کلام کې نه کاروي . حتی په هغو هستونو کې چې په دودیزو قالبونو کې یې وړاندې کوي نوي او له زمان سره وړ اصطلاحات اختراع کوي ، شعري روح وربخښي او په دې توګه دودیز شعر ته نوي تصویرونه ورننه باسي او نوښت ورکوي ...))

زه د تیاري او سپیدي تر منځه
د نښت پر ټکي لکه سات پاتې یم
پر شاوخوا مې دي د غم لښکري
لکه بې وسه باچا مات پاتې یم
هره خوا ګورم دیوالونه ښکاري
لکه چې ګور کې کرایي ناست یم
روح رانه تښتي، زړه یاري نه کوي
آسمان ته لاس په ګدایي ناست یم
(د نښت پر ټکي مخ ۲۶)

او په بل ځای کې لایق صاحب وایي :

((.... د بکتاش په ټولو آثاروکې ، که هغه ړومبني دي که وروستني ، زه داسي یو څه نه وینم چې له مجرد شعر سره (شعر د لپاره) د ده فکري اړیکه وښیي .

د ده د شعر دغه دفتر او ټول نور سره او ناسره اثار د ژوند او انسان په باره کې لیکل شوي او په مینې ، مبارزي ، هوډونو او ارمانونو ډک شوي دي :

۱ـ دا زما د کلي د بزګر لاسونه چا تړلي ؟

پر دې ویالې کومه داړه راغلې ؟

چې په لښتیو کې مسکا نه خوځي

او په پټیو کې ،

د مینې پر ځای

فصل اغزي زیږوي !

زمانه ولې داسي شنډه ښکاري ؟

مینې کې ولې اعتماد مړ شوی ؟

هنداره ولې تصوير نه شي شودی ؟

سبا کې ولې رڼا نه بهيږي

آسمانه روند يې ،

ولې نه نړيږي ؟ !

شړلي مسکا مخ ۲۱))

د لايق صاحب د ليکنې پر استناد په رښتيا سره چې د حنيف بکتاش په شعرونو کې هغه ترکيبي عناصر لکه : احساس ، عاطفه، وزن ، کلام او داسې نور ژبنې ترکيبونه په داسې فورم او شکل کې ترتيب شوي دي ، چې د ده د شعر معنا، مفهوم ، سکالو (موضوع) او پيغام په ډير هنرمندانه او ظريفانه ډول بيانوي ، چې لوستونکي او اوريدونکي يې په خوند، ننداره او اوريدلو نه مړيږي .

- دا پر هيواد مين ليکوال او شاعر په تنکۍ ځوانۍ کې شعر و ادب ته مخه کړې هغه ذاتي او فطري استعداد او ذکاوت چې ده درلود، دی دې ته وهڅيدو چې په (۱۳۵۴) لمريز کال کې د افغانستان په کچه ديو مخکښ او نوښتګر شاعر په توګه په يوه ادبي کانکور کې د شعر جايزه وګټي . د ده په سل ګونو ليکنې او څيړنې د هيواد په رسنيو کې خپرې شوې دي . ده نه يوازې په پښتو ژبه بلکې په دري – فارسي ژبې هم ليکنې کړې دي .

- زموږ د پښتو ژبې او ادب نوميالي ليکوال، رسنوال او تکړه وينا وال استاد پوهاند دوکتور مجاور احمد زيار په خپله يوه ليکنه کې د اروابشاد حنيف بکتاش په اړه داسې کښلي دي :

((ځوانيمرګ بکتاش
د يادونو يو تلپاتې څپرکی

په هېوادکې د جمهوري اوښتون دويم پسرلی وو د زينب سينما په تالار کې د مور ورځ نمانځل کېده او (مېرمن زينب داود) هغو شاعرانو ته جايزې
ورووېشلې چې اروندې يې سيالې ګټلې وې .
همسې خو به د هر يوه ګټونکي له نوم اخېستنې او ستېج ته له بللنې سره، اوږدې چکچکې کېدلې،
خو کله چې ويناند په ډېر شورو ولوله انګازه کړه :
اوس به يوه تنکي ځوان شاعر ((حنيف بکتاش)) ته بللنه ورکړو چې ستېج ته راشي او خپله جايزه تر لاسه کړي!
له پرلپسې لاس پړکاوو او شورو هاهاوو سره د ننداره چيانو دا تلوسه هم هماغه شېبه پايته ورسېده چې يې وليدل، سور سپين تنکی شاعر له خپل شکلي شعر سره د هېواد د کومې ژبتوکميزې ډلې استازي کوي!

د توکي توکمي مريي ((بکتاش)) نوم هغه شپې ورځې د ټولو کابل مېشتو په ذهنونو کې په دې راټوکېدلی وو چې له شاعرې ((بلخې رابعې)) سره يې د وينې او مينې داستان د ((نذير فلم)) له خوا تازه تر سينمايي پردې رسېدلی وو. داسې چې تر اوره ژبې شاعرې د هغه مريي ځار ځپلې ځېره ډېره ولوليزه او عاطفي ځلېدلې وه .
دا هم دومره هېښنده نه وه چې نقش يې هم يوه پښتون توکمي (شادان) او همدا راز يې بله مرکزي ځېره اروا ښاد داود فاراني ځلولې وه .
په دې توګه زموږ ځوانيمرګ شاعر له هماغو لومړيو څخه د ((باداري مينې)) پرځای ((مريی بکتاش)) ځان ته د الهام سرچينه ټاکلې وه . هغه په ټوله رښتينولی د دويم - درېيم انقلابي پښت د يوه استازندويه او ژمندويه په توګه له تنکی ځوانی نه د شعرو رزم ګډ مورچل ته را دانګلي ول .
بې له دې يې چې څه ناڅه ارامه منځپاړکيزه آره ستر ګې ور وبرېښوي، له زيارکښ انسان سره يې د ژوند تر روستی سلګی خپل اندوژوند ټينګ و ترينګ ساتلي ول .
رزميالي شاعر دا ستر ارمان هم له ځان سره تورو خاورو ته يووړ چې د لومړي پښت پر خلاف يوازې شعرو شاعرې همرزمو ته د پزې پېزوان نه کړي ، بلکې خپله پوهنيزه څانګه ((تاريخ)) هم ور سره مله

كاندي او د ترشا پرېښي جنګ وجهل ځپلي پښتني-افغاني ټولنې د ژغورو روښانګرۍ لپاره يې پرکار وا چوي. له دې ناخبره چې د نورو زرګونو جنګيالو په څېر جلا وطنۍ ته اړېستل کېږي او ورسره ورسره د (بي بي سي) سرخوږلي ويباندۍ ته!
ده وکړای شول، په هغه لړکې د ((هېلمند)) په بدل نامه، د يوې ادبي- هوساييزې خپرونې له لارې په زړه پورې پيغام د خپلو پرګنو تر غوږه ورسوي. خو له بده مرغه چې هغه اوريزه - رسنيزه كار و بوختيا ورپورې اور شوه.
د هماغه اور لمبې اولوخړې وې چې دوياړلي ژوند و ژواک پېنځمه لسيزه يې وربانده ويرژلې او زهر ژ لې کړه، ترڅو يې په ځوانۍ کې د مرګ کومي ته ور برابرکړ.
حنيف بكتاش تر پايه له خپلې خوښې خنداني لوښې سره سم هغه ګرد رنځونه او دردونه په زړه کې پټ وساتل، خو له شعري سېمبولونو يې پوره راجوتېده چې د ننه نرۍ يې تر ځومره فشار لاندې راوستې، د ګل غوندې يې شونډې هماغسې خنداني، خو د غوټۍ په څېر يې زړه هغسې له وينو ډک وو.

د نا مهالي مرګ بلهاري شاعر يوه په زړه پورې لوښه دا وه چې تازه كښلې شعر به يې دوستانو ته اوراوه او ورسره ورسره به يې ترې د ارزونې غوښتنه هم كوله او په دې لړ کې يې زه يې هم له دې لورونې بې برخې نه پاتېدم. سره له دې، به ما په ټوكو ټوكو كې ورغبرګوله چې دا يا هغه تكى يې د كوم تاريخ وهلي زاړه بوت ((شعاري)) پېښې دي!
و به يې خندل، سم له سمونې به يې قلم راواخېست، هغه تكى به يې ور سهي كړ او هله به يې له سره را واوراوه.

هرګوره، دا به د چا په اروا كې هم نه ګرځېده چې نا ببره مرګى به يو داسې خوږ ژبى وينا وال له ناپايه نا غوږېدلو انساني ارمانونو سره په ځوانه ځوانى کې له خپلو نيمه خوا پرګنو، اړوندانو او يارانو دو ستا نو څخه اخلي او يوې تلپاتې جلا وطنۍ ته به يې ور لېږدوي.

د تلپاتې حنيف بکتاش اروادې ښاده وي!))

د پوهاند استاد زيار صاحب د ليکنې پر استناد په رښتيا سره چې ارواښاد ډاکتر حنيف بکتاش زموږ د هيواد هغه ادبي او فرهنګي شخصيت و، چې د ده په شعرونو کې معنوي ارزښتونه، د هيواد، خلکو او ټولنې او ټولنيزو اړيکو په اړه د ده احساس، عواطف ، جذبې او ولولې، سپيڅلې هيلې او ارمانونه، اورنى مينه او افکار، له ورايه معلوميږي .

- ښاغلى صديق کاوون توفاني ، چې زموږ د هيواد په ادبي، فرهنګي او سياسي ډګر کې يو پياوړې، وتلې او پيژندل شوې ليکوال، شاعر، ادبي او فرهنګي شخصيت دى ، په خپله يوه ليکنه کې د ارواښاد حنيف بکتاش د ادبي او فرهنګي شخصيت په اړه داسې کښلې دي :

)).... ارواښاد حنيف بکتاش زموږ د سرګردانه او لالهانده نسل د رزمونو او سنګرونو شاعر ، د ماتو او بريو، غمونو او خوښيو يو زړور او آګاه راوي و . يوازې راوي نه ، بلکې پخپله هم د زيار ايستونکي انسان د مبارزې سرې لارې نه ستړې کيدونکى لاروى و. هغه د خپل لنډ خو وياړلي ژوند زياته برخه د ستم او استبداد ، زوروا کى او زرپرستى ، ناپوهى او جهالت پر ضد د مبارزې سپيڅلې چارې ته وقف کړې وه .
د خپلې تنکى ځوانى په کلونو کې د پښتو ادب پر آسمان وځليده ، پلوشو يې ډير ذهنونه روښانه او ډير فکرونه تازه کړل . شعر يې ښکلى شو ، له نوښتونو ډک شو او په هماغه کچه چې د عمر په لحاظ پخيده شعر يې هم پوخ ، رنګين او صيقل شو .
د پښتو آزاد شعر او په ځانګړې ډول « سپين شعر » په بڼ کې يې داسې ګلبوټي وکرل چې تر ډيرو وختونو پورې به د ښکلا او نوښت ورمې خوروي او زړونو ته به تازه ګي وربښي .
حنيف بکتاش تر هر څه د مخه په خپل شعر کې خپل ځان موندلى و ، خپل چاپيريال او خپله ټولنه يې موندلې وه . خپل او د خپلې ټولنې غمونه او

دردونه یې مونډلې وو نو ځکه خو یې په هر شعر کې د ده او د ده د ټولنې د ژوندانه انعکاس وینو .
زه د بکتاش په شعر کې د ده د ژوندانه د زخمي شیبو غبرګون په ډاګه وینم . زه دا هم وینم چې لکه د یوه ماهر انځورګر په شان یې د خپل ژوبل احساس له هرې شیبې څخه یوه رنګینه تابلو جوړه کړېده چې ډېر څه د ویلو او احساسولو لپاره لري .
موږ باید د هغه د شعر هرې تابلو ته ځیر شو ، په دقت یې وګورو او ولولو، تر څو و پوهیږو چې دغه زرینفکره انځورګر موږ ته د کوم پیغام لېږدول غواړي ...))

د کاوون صاحب د لیکنې پر استناد، اروا ښاد حنیف بکتاش هغه هوډمن او با احساسه شاعر او ادیب و، چې په خپلو شعرونو کې یې د خپلې ټولنې د خلکو د زړنو غمونه او دردونه ، د کونډې، رنډې او یتیمانوسره خواخوږي ، د پښتو، پښتونولي او پښتو ژبې سره چې د انساني، اخلاقي، علمي، اسلامي، ملي او پښتني اوصافو او فضایلو نه ډکه ژبه ده پاکه او سپیڅلې مینه د یو مقدس ارمان، موخه او مقصد په توګه په ډیرو شکلو افکارو، هر اړخیزو او جامع انځورونو، خیالونو او سمبولونو کې په ډیر ظریفانه او هنرمندانه ډول ترسیم کړي دي ، چې د ده دا هنري او ادبي هلې ځلې او خدمتونه د خورا ستاینې او قدر وړ دي . د بیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

شړلي مسکا

وطن مې ،
لکه د وینو غوټۍ
لکه د اوښکو څپه
لکه له شونډو پر شا شوې مسکا
لکه له زړه نه راوتلې سلګۍ
د ویر پر پاڼه باندې ورژیده
وطن مې ،
لکه زړه سندره
لکه د کلي چنار
لکه سرکښه مجنون

لکه عیسی غونډې د مینې مفهوم
لکه بودا غونډې ترټله مضمون
پر هره کانڼه ، کانڼه
د یاد پر پاڼه ، پاڼه
ولیکل شو .
...

اویا وایي :

بې تقدیره شېبې

خدایه !
دا ستا د آیتونو تفسیر څنګه کیږي ؟!
آسمانه ستا په وېش کې
دا زموږ قسمت څنګه دی ؟
تن مې ،
د کلي د سهار د سپینو پرخو په څېر
له پرهرونو ډک دی
زړه مې ،
د غره په څېرمه
له ماتمونو ډک دی
سینه د دود له تنفسه ستړې
باغ مې تپي ، تپي دی
چینه کې سا وچه ده
او د پسرلي په هدیره کې شمال
پر وچو څانګو باندې
لوبې کوي .
...

اویا وایي :

کابله مه ژاړه ته

ما درته ډیر ژړلي
کابله وخانده بیا
کابله وغوړیږه
دریڅه پرانیزه د باغ پر لوري
چې زما د زړه ، دا نریدلې نرۍ
یو ځلې بیا د سرو ګلانو له عطرو ډکه شي
کابله مه ژاړه ته
کابله وخانده بیا

د قـرآن غلـه لـه کـابـلـه وزه
دا زمـا د اوښکو لـه ساحلـه وزه
زمـوږ د سرونـو د کـرلـو شیبـو
لـه دي حـاصلـه وزه
دا زمـا د زړه لـه کـوځې
زمـا د فـکـرونـو لـه منـزلـه وزه
د قـرآن غلـه لـه کـابـلـه وزه
کـابـلـه مـه ژاړه تـه
کـابـلـه وخـانـده بـیـا
کـابـلـه لـوړ شـه
کـابـلـه نـر شـه
کـابـلـه ستـر شـه
کـابـلـه ودروه
یـو ځلـې ودروه
دا زمـوږ د اوښکـو سفـر
...

او یـا وایـي :

د غـوړیـدلـو هیـلـه

کـه څمکـه نـه غـوړیـږي
کـه پـه لـښتي کـې میـنـه نـه بـهیـږي
کـه پـه پـټـي کـې د غنـمـو پـر ځـای
مـونـږه سرونـه کـرو
کـه پـه ځـنـګلـه کـې ورمـه نـه چلیـږي
او د سپېدې پـر لـمـن
د لـمـر سپېځلـې، وړانـګې
نـه ځلـیـږي
د مـاشومـا نـو پـر تـنـکـیـو شونـډو
کـلـه بـه وغـوړیـږي
د خـوشحـالـیـو مسکـا
او د نـیـالـګـیـو پـه رګـونـوکې بـه
کـلـه جـاري شي
د ژونـدانـه سنـدري ؟!
...

او یـا وایـي :

زه د تـیـاري او د سپېدې تـر منځه
د نـښت پـر تـکـي لـکـه ساټ پـاتـې یـم
پـر شـاو خـوامې دي د غم لـښکرې
لـکـه بـې وسه بـاچـا مـات پـاتـې یـم

هره خوا ګورم دیوالونه ښکاري
لکه چې ګور کې کرایي ناست یمه
روح رانه تښتي ، زړه یاري نه کوي
آسمان ته لاس په ګدایي ناست یمه
...

او یا وایي :

د ما زدیګر لمنه سره په وینو
د ا زموږ د لمر جنازه چېرې وړي ؟
منګې مات شوي د ګودر پر غاړه
د دې ګودر جنازه چېرې وړي؟
باغ مو زخمي شو د هوس پر تبر
د شنو فصلونو هدیره چېرې ده ؟
مینه له زړونو تښتېدلې چیرته ؟
زموږ د یادونو هدیره چېرې ده ؟
...

او یا وایي :

یې نجلی ، یې نجلی!
سترګې دې پرانیزه ، د ناز په وړمو
سر دې کړه پورته
د آسمان لوري ته
چې په آسمان کې ، دریځه پرانیستې
څه ښایسته ، په جنتي رنګونو
که موږ له دغې دریځې نه تېر شوو
زموږ د ایمان ،
او د ښکلا ، د باغ ګلونه به بیا
وغوړیږي
ګوره چې دغه ، شیبه تېره نه شي
ګوره چې تېره نه شي !
...

- ښاغلي ډاکتر صاحب ببرک ارغند چې یو نامتو ژورنالیست، نوښتګر او مخکښ داستان لیکونکی دی، په خپله یوه لیکنه کې د ارواښاد حنیف بکتاش د علمي، ادبي شخصیت په اړه داسې وایي :

)) ....حنیف بکتاش با عشق زیست، با نقد پویا شد و با انساندوستی جاودانه گشت

حنیف بکتاش شاعر بلند آوازه در سال (۱۹٦۱) در میدان شهرِ ولایت وردک در یک خانوادهٔ روشنفکر به دنیا آمد .تحصیلات ابتدایی خویش را به ترتیب در شهر های مزار شریف ، میدان شهر ، کندهار و هلمند ادامه داد و در سال (۱۹۷۸) از لیسهٔ حببیبیه فارغ شد . انستیتوتِ پیداکوژی را به پایان رسانید و سند دوکتورایش را در رشته تاریخ از اتحاد شوروی آن زمان بدست آورد . زبانهای پشتو، فارسی دری ، روسی و انگلیسی را میدانست ویکی از چهره های اثرگذار در مبارزات سیاسی جوانان افغانستان بشمار میرفت . از این نویسنده و شاعر فرهیخته آثاری چون « یادداشتها و نوشته ها » ، مجموعهٔ « دځنګله سترګوکې » و مجموعه های « کله چې لمر د خدای ایتونه لولي » ، « شعری که خنجر است » و « صدا » به زبانهای پشتو و دری زینت چاپ یافته اند. بکتاش شاعری عدالتخواه و مبارز بود و تا پایان عمرش بر سرِ عقایدش استوار ماند ؛ اما هیچگاهی ادبیات را در خدمت ایدیالوژی قرار نداد . نه فرمایش گرفت و نه فرمایش داد . صمیمی ، متواضع و دانشمند بود . باور های حاکم در کشورش را همواره با دید انتقادی مینگریست و علیه سرکوب سیاسی و فقر و بیعدالتی به پا میایستاد. دوست محرومان و بینوایان بود و آنانی را که لب از نکوهش ظالمین فرو میبستند مورد نقد و انتقاد قرار میداد .این شاعر گرانمایه عمرِ پُر بار خویش را در راهِ خدمت به مردم به ویژه محرومان به پایان برد. بکتاش به این باور بود که ضمانتِ پایدار ماندن هر جامعه بر میگردد به باورِ عمیق مردمش به عدالت اجتماعی و احترام به فضیلت و دانایی و عقل و خرد و تزکیه روح و جسم افراد آن جامعه . این شاعر متفکر و دارای اندیشه های انسانی با شعر ، عشق ، ایستاده گی و مقاومت زیست و با نقد پویا شد و با انساندوستی در قلب دوستدارانش جاودانه گردید . شعر بکتاش بیان اندیشه ها و آرمانهای والای انسانیست که با هنرمندی و عاشقانه سروده شده اند . او در اشعارش آشفته گی اجتماع و انسانهای از خود بیگانه شده وسرگشته گی انسان معاصر کشورش را در دایرهٔ افکار و اندیشه های خودش و مناسبات اجتماعی

حاکم با خلاقیت هنری بیان میدارد . این شاعر آزاده ، آگاه و پر شور، عاشق آزادی ، زیبایی و مورد احترام و بزرگداشت مجامع فرهنگی و سیاسی کشور بوده و است . جوانان از کارکردهایش اثر میپذیرند . مجموعه های « دځنګله سترګوکې » و « کله چې لمر د خدای ایتونه لولي » به شخصیت فرهنگی و ادبی این شاعر ورجاوند سیمای خاص و برازنده یی بخشیده اند که قابل دقت و درنگ میباشد . نبود بکتاش ، یک ضایعه است ...))

په رښتیا سره اروانباد بکتاش هغه با احساسه لیکوال او شاعر و، چې د خپلو هیوادوالو د دردونو، غمونو، غربت، بیوسي او بې وزلي سره دردمن او غمجن و . ده د وطن او هیوا دوالو سره، د ادب پالو، هنر پالو او فرهنګ پالو انسانانو سره ځانګړې مینه لرله . د آزادی، خپلواکی او دموکراسی سره، د پښتون او پښتونولي سره، د انسان او انساني کرامت سره ژوره مینه او اخلاص درلود .

- ښاغلی افضل ټکور چې زموږ د هیواد خوږ ژبې شاعر، تکړه او پیژندل شوی لیکوال دی، د اروانباد بکتاش صاحب سره د خپلې پیژندګلوی په اړه په خپله یوه لیکنه کې داسې کښلي دي :

((.... جدايي د اشنايانو هر دم کاندي
په رحمان باندی د تورو ګوزارونه
د انجنیر صاحب مسعود په قلم او اند یې رحمتونه
شه، زه خو کله داسې انګیرم که دی نه وي نو پښتو
هغسی بوله چې وايي :

چایې پلو له مخ وانخیست
پښتو لا هسې بکره پرته ده

او بیا په دې جلا وطنی خو هسې هم د انجنیر صاحب علمي او ادبي هلی ځلی د ډیری ستاینې جوګه دي ، پر یوځان دومره علمي او ادبي کارونه کوي چې ډیر یې نه شي کولی . دوه دری ورځې مخکې یې راته وویل چې دپښتو ژبې د ښه شاعر او لیکوال اروانباد حنیف

بکتاش په اړه څه ورته ولیکم . که رښتیا ووایم ځان
راته لږ څه پیکه ښکاره شو ځکه چې پر بکتاش خو په
کار وو چې په هماغه توده کې چې هغه له موږ نه بېل
شو او خپل عمر یې دوستانو ته پریښود یو څه لیکلي
وای او د هغه روح ته مې د عقیدت ګلونه وړاندې
کړي وای ،خو هغه د حمزه بابا خبره ده چې وایي :

واعظه ته چې ما بیکار بولی
دا بیکاري جوړی څه کار نه دی

نو په بې کاری او تمبلی کې مې د هغه په مړینه که
هر څومره او ښکې توی کړلې نو زه فکر کوم چې هغه
حق ما نه دی ادا کړی چې د اروا ښاد بکتاش پر ما
وو، ځکه زه او بکتاش تقریبا او که رښتیا ووایم نو
تېیک همزولي یو زه او هغه دواړه په کابل کې په
شپیتمو کلونو کې اشنا شولو دا داسي کلونه وو چې
په کابل او په ټول هیواد لکه د اوس غوندې دجګړی
اورونه بل وو،سری لښکرې وی سره شعرونه وو، او سره
شعارونه ... مرحوم بکتاش د واکمن ګوند غړی وو او
زه بر عکس، هغه یوه ادبي، سیاسي لاره لرله او ما
ادبي لاره، خو زه او دی ډیر سره نژدی وو، زما او د
ده د نژدیوالي علت یو ګډ تکی وو، او هغه ګډ تکی
شاعری وه، ما او ده دواړو له شعر سره مینه لرله
او دغې مینې موږ یو د بل ملګري کړي وو، مشاعرو او
غونډو کې به مو که کله د حاکم ګوند یا ډلی تپلی
پر ضد هم څه ویل نو دی به موسکی شو او د تایید سر
به یی وخوځولو، دا د ده یوه لویه ځانګړنه وه چې
دټولو لیکوالو او فرهنګیانو سره یې ډیره مینه او
راشه درشه کوله، هغه ته ادبي او فرهنګي راشه درشه
له سیاسي هغه ډیر ګران وو.
هغه له مانه لږ څه وروسته له کابله پښې سپکی
کړلی، په مسکو کې بیا سره یو ځای وو، خو زه هلته
ډیر پاتی شوم او دی لندن ته راکډه شو،کلونه
وروسته په لندن کې سره یو ځای شولو هر وخت چې به
مو ولیدلو، نو د یو بل په لیده به نه مړیدلو، او
ما ته به یې وویل : مړه، ته خو یو غزل راته ووایه
ډیر وخت کیږي چې شعر مو نه دی لیکلي ،کله کله به
ما ورته یو نیم غزل او ده به راته خپل ازاد شعر

زمزمه کړ، زما په اند ارواښاد بکتاش زموږ د
هیواد د معاصر شعري بهیر له مخکښو څیرو څخه دی په
ازاد او سپین شعر کې خو دی ډیر برلاسی وو، شعر یې
د وطن له مینې نه د خپلو خلکو سره له مینې نه ډک
وو، او دغه مینه ده چې د هغه نوم او یاد به د تل
لپاره ژوندی ساتي .
روح دې ښاد او یاد یې تل ژوندی اوسي
تیاری د قبر ورته رڼا شه
اوس همدومره
په مینه ...))

ارواښاد حنیف بکتاش نه یوازې چې یو تکړه ادیب او
شاعر و، ده په سیاست او ټولنیزو مسایلو کې هم
فعاله ونډه درلوده . په ټولنیزو او سیاسي
فعالیتونو او کارونو کې په ځانګړي توګه د ځوانانو
په دیموکراتیک سازمان کې د ده واقعي او ریشتیني
افکار عواطف او احساسات چې په ډیر مبتکرانه
ډول ځوانانو ته بیان شوي دي او د ځوانانو د شعور
او افکارو په راویښولو کې او د دوی د ملي
احساساتو او جذباتو په راپارولو کې یې با ارزښته
نقش لوبولی دی د خورا ستاینې او قدر وړ دي .
- ښاغلی داکتر اسد محسن زاده چې زموږ د هیواد یو
تکړه لیکوال، سیاسي او ټولنیز شخصیت دی او د
ځوانانو په دیموکراتیک سازمان کې د نړیوال اړیکو
د څانګې مسوول و، د ارواښاد بکتاش صاحب سره د
خپلې پیژندګلوې په اړه په خپله یوه لیکنه کې داسې
کښلي دي :

((.... زمانیکه من در سازمان دیموکراتیک جوانان
افغانستان مصروف وظایف بودم، با زنده یاد داکتر
حنیف بکتاش که جوان حدود بیست ساله ای بود آشنا
شدم . وی چون خلیل خسرو، یحیی و عتیق رحیمی همیش
کتابی زیربغل داشت . اهل کتاب و مطالعه بود .
برای همین هم شده بود رئیس و یا مسوول شعبه
کارسیاسی و توده ای س د ج ا. به دری و پشتو شعر
می سرود و با آنکه از نظر سن جوان بود شعرهایش
شیرین و پیام صلح ، عشق ، پیشرفت ، شور و مقاومت
را حمل میکرد. بیشتر رهنمود ، مضمون و پیام

مینوشت . دستمایه تلاش های سیاسی و فرهنگی اش پیهم
در رسانه های سازمان نشر میشد. گاهی به شکل
رهنمود شعبه کار سیاسی و توده ای و زمانی به گونه
مقاله و دیدگاه های شخصی .
با آنکه در یک عمارت و منزل با هم کارمیکردیم گاه
گاهی چنین رخ میداد که ماه ها همدیگر را نمی
دیدیم . من درخارج و او در ولایات . چند باری چنین
رخداد که همدیگر را پس از چند ماهی در یکی از
ولایات ببینیم و از کار و روزگار مان باهم درد دل
نماییم . من با هیات ها و ژورنالیستان خارجی و او
با گروه هنری و یا تیم کاری سیاسی ـ تبلیغی اش .
وقتی درفش جوانان در آسمان رسانه های کشور
درخشیدن گرفت از همان روزهای نخست هر دو با آن
همکار و یاور شدیم . وی درباره مسایل فرهنگی و
سیاسی به ویژه در باره کار سیاسی توده ای در میان
جوانان مینوشت من در کنار مسایل سیاسی و فرهنگی
به مسایل بین المللی و جنبش جهانی دانشجویان و
جوانان میپرداختم . در این سالها به همدمی با
مردم و جوانان توجه زیادی شده وتلاش های فرهنگی
جوانان با ستایش و جانبداری فراوانی روبرو میشد.
آفریده های فرهنگی و ادبی شاعران و نویسنده گان
جوان مورد حمایت دولت ، حزب و سازمان قراردا شت .
دراین سالها نخستین مجموعه شعری حنیف بکتاش اقبال
چاپ یافت و مورد ستایش و آزرم قرارگرفت .
حنبف با اخلاص مینوشت و راه رشد و پویایی می پیمود
و مسوولیت های بزرگتر سیاسی را به گردن گرفت .
درچنین روزگاری پرجنبش و تلاش راه مان از هم جدا
شد. من رفتم به کار سابقه ام و بعداش به کار
دانشگاهی ، سربازی و روزنامه نگاری .
***
وقتی در جولای (۲۰۰۵) ترسایی با وی درلندن دیدم
دیگر بیش از یکنیم دهه از آخرین دیدارمان گذشته
بود . در این سالها او داده های بهتری و پرمایه
تری را به جامعه علمی و ادبی کشور هدیه کرده
بود.
چندی پستر از بیماری اش اگاه شدم . برایش آرزوی
جانجوری و تندرستی کردم . وقتی دراکتوبر سال (
۲۰۱۲) ترسایی « بازگشت دوباره به زنده گی » را

به دوستان و همر زمانش نوید داد سخت خوشنود شده برایش این برگشت را مبارک گفتم . دریغ که این برگشت آماده گی تازه برای سفر برگشت ناپذیر و همیشه گی بود .

حنیف انسان نیکومنش و نیکو کردار بود و سزاوار دوستی و محبت . بر آورد و ارزشیابی آفرینش های ادبی و نوشته هایش نشانده اندیشه های پیشروانه آن محیط سیاسی ای بود که وی در آن میزیست و به تماشای وجود بیرون میپرداخت . جهان مبارزه ، بیدار سازی انسان ، کار و آفرینش و راز و پیوند های بیشمار!
یادش گرامی باد!

په رښتیا سره چې ارواښاد داکتر حنیف بکتاش د خپلو علمي، هنري او ادبي هلو ځلو او خدمتونو په وسیله د پښتو ادب ډیوې بلې ساتلې وي . د ده په شعرونو کې هنري رنګ، خوند او ښکلا له ورایه معلومیږي . د ده ملي ، وطني او انساني اهداف او احساسات د ځوانانو په ذهنونو او زړونو کې ژوندي پاتې دي او د ده شخصیت ته د ادب او سیاست مینه وال په تیرا بیا ځوانان په ډیره درنه سترګه ګوري .

- ښاغلی زلمی نصرت چې زموږ د هیواد یو تکړه لیکوال، سیاسي او ټولنیز شخصیت دی، د ارواښاد بکتاش صاحب سره د خپلې پیژندګلوۍ په اړه په خپله یوه لیکنه کې داسې کښلي دي :

)) .... شناختم با زنده یاد داکتر حنیف بکتاش بر میگردد به سال های (۱۳۵۸) خورشیدی زمانیکه در بخش کار با جوانان مصروف شدم . او یکی از چهره های مبارز رسالتمند و عدالتخوا ویکی از پیشکسوتان ممتاز جنبش جوانان دیموکرات کشور بود . وی در تربیه جوانان با روحیه میهن دوستی ، تشویق جوانان به کار های هنری و فرهنگی و کار دوستی و اموزش ، صفا و صمیمیت استادانه برخورد می کرد . او در پهلوی شخصیت سیاسی، ادبی و فرهنگی و چهره زیبا شخصیت با وقار اجتماعی هم بود. در دوستی او یک

نوع شور و یک رنگی ، صفا و باور دیده میشد. داکتر حنیف بکتاش یک انسان جالب بو د و کرکتر به خصوص خود را داشت . نماد از اعتماد بود. زندگی ساده را خوش داشت . از خود نمایی بدش می آمد. هم چشمی با کرکتر و شانش بیگانه بود . اگر یکبار او را میدیدی و با او هم صحبت میشدی ، هر گز نمیخواستی از او جدا شوی . او میتوانست زود انسان را مجذوب خود بسازد . از صحبت با او هرگز خسته نمیشدیم و از او فقط می آموختیم . اشعارش خوشم می اید. در اشعارش پیام به نسل جوان و آینده سازان وطن وضاحت می یابد. او میگوید :

لارویه لاره درنه ورکه نشي
بیا پر بېلارو باندې پل کي نږدې
نوي لار پرانیزه ، پو نوی فصل
نوي نېالگي ته اعتبار ورکړه
بیا د غوټۍ شونډو ته مینه ، مینه
بڼ ته شیمه د اقتدار ورکړه .

زندگی با داکتر زبانشاس و تاریخدان کشور شاعر رویننده و پیشرونده داکتر بکتاش وفا نکرد و زود به جاودانگی پیوست . روحش شاد و یاد و خاطراتش زنده و جاودان باد...))

اروانښاد داکتر حنیف بکتاش یو متواضع ، پاک او سپیڅلي انسان و، او د لوړو اخلاقو او اوصافو شخصیت خاوند و . دی هغه پیژندل شوی، وطنپال او ځوان شاعر و، چې د پښتو ادبیاتو د ودې ، پراختیا او پرمختګ لپاره یې ډیر اوچت قدمونه پورته کړي دي ، زموږ د ادب مینه وال د ده ادبي او فرهنګي شخصیت ته به ډیره درنه سترګه ګوري .

د اروانښاد بکتاش صاحب چاپ شوي آثار دا دي :

- **د ځنګله سترګو کې**
- **یادداشت ها و نوشته ها**
- **شعری که خنجر است**
- **صدا (د افغانستان د ځوانو شاعرانو بیلګې)**
- **کله چې لمر دخدای آیتونه لولي**

او داسې يو شمير نور آثار چې تر اوسه چاپ شوي نه دي ...

ارواښاد حنيف بکتاش د (۲۰۱۲) زيږديز کال د اکتوبر پر څلورمه نيټه له دغې فاني نړۍ څخه د ابد لپاره سترګې پټې کړې .

اروا دې ښاده او ښېرازه وي .

په ډير درنښت او ادبي مينه : انجنير عبدالقادرمسعود